TYGODNIK

PETERSBURSKI.

GAZETA URZĘDOWA KRÓLESTWA POLSKIEGO.

ROK 4.

CZĘŚĆ VIII.

PETERSBURG.

W DRUKARNI WOJENNEJ.

1833.

CZĘŚĆ VIII. № 51. ROK 4. (1833.)

TYGODNIK PETERSBURSKI.

Wychodzi we Wtorki i Piątki. Prenumerata przyjmuje się pod adresem: do Wydawcy Tygodnika w Petersburgu, do Expedycyi Gazet Petersburskiego Pocztamtu, lub do xięgarni Smirdina; w Warszawie, w drukarni Zawadzkiego i Węckiego i w Biurze informacyjném; w Wilnie, w xięgarni Zawadzkiego; nadto we wszystkich Pocztowych w kraju urzędach.

GAZETA URZĘDOWA KRÓLESTWA POLSKIEGO.

Cena *Roczna:* w Rossyi, s pocztą, a w stolicy, z noszeniem do mieszkań, 50 rub. as. *Półroczna*, 25 r. ass. Bez poczty, dla odbierających w xięgarni Smirdina: *Roczna*, 45 r. as. *Półroczna*, 25 r. as. Dla Królestwa Polskiego: *Roczna*, 55 r. *Półroczna*, 28 r. ass.

Wtorek, $\frac{4}{16}$ Lipca.

Wiadomości krajowe.

Petersburg $\frac{3}{15}$ *Lipca.*

Najwyższy Manifest.

Z Bożej Łaski

MY MIKOŁAJ PIERWSZY,

Cesarz i Samowładzca Wszech Rossyj,

etc. etc. etc.

«Biorąc na uwagę, że, od czasu ostatniego popisu ludności w Państwie, w 1816*m* roku uczynionego, w liczbie takowej ludności znaczne zaszły zmiany, i że zrównoważenie tak rozmaitych skarbowych i publicznych powinności, jak i zaciągu rekrutów, wymaga nowego zliczenia, uznaliśmy za dobrą, zgodnie ze zdaniem Rady Państwa, roskazać uczynić w całém Cesarstwie, (wyjąwszy Gruzyą, Prowincyą Ormiańską i w ogóle kraje za-kaukaskie) nowy powszechny popis (rewizyą), na zasadzie przyłączających się przy niniejszym prawideł, przez Nas zatwierdzonych. Zaś w prowincyi Bessarabskiéj, z uwag miejscowych, ma to być wypełnioném wespół z ogólną rewizyą, według oddzielnie danych w tym przedmiocie władzy miejscowej przepisów.

Na oryginale własną J. C. M. ręką podpisano:

MIKOŁAJ.

St. Petersburg. 16 Czerwca 1833 roku.

(Prawidła, razem z niniejszym Manifestem wydane o porządku jakim ten 8*my* z rzędu popis ludności ma się odbywać, składają się z 11 rozdziałów. Gdy ważna ta ustawa będzie przewodnikiem wszystkich czynności do zapowiedzianego popisu ściągających się, które tyle wszystkich obywateli naszych obchodzą, i gdy trudność dostania jej w miejscach od stolicy odległych, a tém samém niewiadomość środków jakie przezorność Rządu dla zabespieczenia prywatnych osób od ucisku upatrzyła, wielu przyprawićby mogła o niepotrzebne koszta i nieprzyjemności, dla tego, damy czytelnikom naszym w następujących numerach przekład główniejszych punktów rzeczonych prawideł, sądząc, iż nie małą zrobimy im przez to przysługę. Dla braku czasu, ograniczymy się dzisiaj przytoczeniem paragrafów następujących: *Z rozdziału X*, § 92. «Rządy miejs«cowe obowiązane są surowie i czynnie przestrzegać, «ażeby tak wyprzedaż arkuszy na spisy ludności (rewiz«skie skaski) jak i przyjmowanie takowych spisów, odby«wało się bez żadnego uciemiężenia dla ludu, tudzież «bez żadnych niepotrzebnych poborów i nieprawnych «wymagań.» *Z rozdziału XI.* «Wypłata podatków skar«bowych, ziemskich powinności i składek z gromad (мир«скiе сборы), podług nowej rewizyi, rospocznie się dopiero od 1 Stycznia 1835 roku.»)

— Przez roskaz Cesarski z d. 25 Czerwca następni pułkownicy podniesieni zostali do stopnia Jenerał-majora: Dowodzący 2 brygadą 26 dyw. pieszéj, liczący się w wojsku *Schram* 1; Dowodzący 2 brygadą 14 dyw. pieszéj, licz. w wojsku *Rajenko;* Dow. 2 bryg. 25 dywizyi pieszéj, licz. w wojsku *Czebotarew*, wszyscy trzéj z zatwierdzeniem w stopniu Dowodzców tychże bryg.— Liczący się w wojsku *Chudiński*, i tenże mianowany Dowodzcą 1 bryg. 22 dyw. pieszéj; Spraw. obow. Naczelnika 4 dyw. artyleryjskiej, liczący się w artyleryi *Waltz* 2, z zach. dotychcz. obowiązków; Dowodzący 3 bryg. 20 dyw. pieszéj, liczący się w wojsku *Lingen*, i mianowany Dowodzcą tejże brygady; liczący się w wojsku xżę *Wołkoński* 3, i ma zostawać przy oddzielnym korpusie Kaukazskim; Dowodzca 13 bryg. artyleryjskiéj i 1 roty bateryjnej *Korsakow*, i ma się liczyć w artyleryi; pułku Finlandzkiego gwardyi *Afrosimow* 3, i ma dowodzić tymże pułkiem; pułku Izmajłowskiego gwardyi *Annenkow* 3, i ma zostawać przy 1 dywizyi pieszej gwardyi; liczący się w wojsku *Achlestyszew*, i ma zostawać przy Kaukazskim oddzielnym korpusie; Dowodzca kompanii konduktorów głównej szkoły Inżynieryi *Weizenbreyer*, z zach. dotych. ob.; Dowodzca Litewskiego pułku ułanów *Djakow* 2, i ma się liczyć w jeździe; pułku Kirasyerów N. Pana gwardyi, Fligel-adjutant von *Kalen* 1; i ma zostawać przy 1 dywizyi lekkiéj jazdy gwardyi; Dowodzca Kurlandzkiego pułku ułanów *Langel*, i ma liczyć się w jeździe; pułku konnego gwardyi, Plac-major w Carskiém-Siole, Fligel-adjutant

baron *Belliot*, i ma zostawać w orszaku J. C. M.; zostający przy głównym sztabie czynnej armii do szczeg. poleceń, liczący się w jeździe *Iwanowski*, s pozostaniem w jeździe i zach. dotych. obow.; Dowodzca pułku grenadyerów Króla Jmci Pruskiego *Obradowicz*, z zachow. dot. obow.; pułku Moskiewskiego gwardyi *Markow* 5, i ma zostawać przy 2 dywizyi pieszéj gwardyi; pułku konnego gwardyi, Fligel-adjutant *Cyński*, i ma zostawać przy 2 dyw. lekkiej jazdy gwardyi; Dowodzący 1 bryg. 20 dyw. pieszéj, licz. się w wojsku von *Steube* i mianowany Dowodzcą tejże bryg.; Dowodzący 1 bryg. artyleryi gwardyi *Kozlainow* i mianowany Dowodzcą tejże bryg.; Dowodzca pułku Kirasyerów J. C. M. W. X. Heleny Pawłowny Fligel-adjutant *Grünwald*, i mianowany dowodzącym pułkiem Kawalergardów N. Cesarzowej.

— Przez tenże roskaz dzienny, mianowani: *w piechocie:* Komendant głównej kwatery Cesarskiej Jenerał-major *Mikulin*, Dowodzącym Preobrażeńskim pułkiem s pozostaniem w orszaku J. C. M., na miejsce Jenerał-adjutanta *Isleniew*, który, dla słabości zdrowia i na własną prośbę, otrzymuje uwolnienie od dowodztwa pułku i pozostaje Jenerał-adjutantem i Dowodzcą 1 bryg. pieszéj gwardyi; Fligel-adjutant, Pułkownik Litewskiego pułku gwardyi *Gresser* 1, sprawującym obow. Komendanta głównej kwatery Cesarskiej i pozostaje, jak dawniej, adjutantem Głównodowodzącego czynną armiją, Jenerał-feldmarszałka xięcia Warszawskiego, hrabi *Paskiewicza-Erywańskiego*.

— Przez tenże roskaz dzienny Dowodzca 1 bryg. 22 dyw. pieszéj Jenerał-major *Rall* 3, otrzymuje, s powodu ran, zupełne od służby uwolnienie, z mundurem i całkowitą pensyą.

— Przez Reskrypta Cesarskie z d. 25 z. m. mianowani kawalerami orderów: Ś. Włodzimierza 1 klas. wielkiego krzyża, Małorossyjski Wojenny Gubernator, Jener.-adjutant Jenerał-piechoty xżę *Repnin;* i Ś. Anny 1 klassy s koroną, Dowodzca pułku Kirassyerów gwardyi, nazwiska J. C. M. Jenerał-major *Koszkul*.

Ukazy Cesarskie.

Do Rządzącego Senatu.

7 *Czerwca.* S przepisaniem prawideł we względzie nabywania do Skarbu własności prywatnych, na cel użyteczności publicznéj. Głównym téj ustawy prawidłem jest to, iż takowe wywłaszczania nieinaczéj będą mogły mieć miejsce, jak za uznaniem ich potrzeby przez samego Cesarza Jmci i za Najwyższemi Jego Ukazami.

25 *tegoż m.* Sprawujący obowiąski Towarzysza Ministra Sprawiedliwości, Sekretarz Stanu, Radzca Stanu hrabia *Panin*, mianowany Rzeczywistym Radcą Stanu, z zachowaniem dotychczasowego urzędu i tytułu.

Do Kapituły orderów:

Mianowani zostają kawalerami orderu: Ś. Stanisława 3 klassy, 4 *Czerwca*, Radzcy Rządu gubern. Kijowskiego: Radzca Kol. *Horoszewski* i Radzca Dworu *Podoliński;* Radzca Rządu gubern. Wileńskiego, Assesor Kollegialny *Białocki* — tegoż orderu 4 klassy: Kassyer Urzędu Kijowskiego Powszechnéj Opieki, 7 klassy *Brylewicz*, i Radzcy honorowi: Assesor Mohylewskiego Rządu gubern. *Sawicki*, Sekretarz Wołyńskiego Urzędu Powszechnéj Opieki *Kondratjew* i Radzca Rządu gubern. Kijowskiego *Deysza*.

Ukazy Rządzącego Senatu.

1) 22 *Czerwca*, (s 1 oddziału 3 Depart.) Sprawujący obowiązki Towarzysza Ministra Sprawiedliwości, Sekretarz Stanu hr. Panin zakomunikował Rządz. Senatowi co następuje: «Z roskazu J. C. Mości wniesione były do Komitetu PP. Ministrów, na rostrząśnienie, podane do Tronu przez niektórych wierzycieli massy Radziwiłłowskiej skargi, na czynności Kommisyi, do rozbioru interesów tejże massy ustanowionéj. Skargi te przesłane były, w skutek postanowień Komitetu PP. Ministrów, do Ministerstwa Sprawiedliwości, na cel rozważenia ich według istnących ustaw, i przedstawienia Komitetowi opinii. Jednoczasowie, w skutku zatwierdzonych przez N. Pana zdań Kommisyi Próśb, oddane też zostały Ministerstwu Sprawiedliwości inne prośby wierzycieli Radziwiłłowskiej massy. Interes ten, na mocy roskazu Cesarskiego, roztrząsanym był poprzedniczo w oddzielnym Komitecie, i, po wypełnieniu przezeń danego mu polecenia, Minister Sprawiedliwości wniosł w tym przedmiocie notę do Komitetu PP. Ministrów. N. Cesarz Jmć, po zapadłém w tym ostatnim postanowieniu, roskazać raczył: 1) Ponieważ tabella szacunkowa dóbr Radziwiłłowskich, sporządzona w 1819 roku, była mianą na względzie w projektach Opieki, zatwierdzonych w 1822 roku przez Komitet Ministrów, i nietylko wierzyciele xięcia Radziwiłła, lecz nawet pułkownik hrabia Wittgenstein, oraz Ordynat xiążę Radziwiłł, uznali ją za sprawiedliwą; przeto Kommissya obowiązaną będzie: a) w szacowaniu tych dóbr przewodniczyć się nieodstępnie wzmiankowaną, w 1819 roku sprawioną, szacunkową tabellą; — b) majątki, które przez nię objętemi nie są, szacować podług tych samych prawideł, jakie służyły za zasadę do ułożenia téj tabelli; zaś, na przedmioty w tych prawidłach niewymienione, stanowić cenę takim sposobem, jaki się w ogólności używa do szacowania różnego mienia przez sądy exdywizorskie. II) Ażeby zapewnić co najrychlejsze zadośćuczynienie tym niezaprzeczonym wierzycielom, którym odjęte zostały zastawne majątki, i, biorąc na uwagę, z jednej strony wystarczającą na zaspokojenie wszystkich długów ilość massy, a z drugiéj, zgodzenie się hrabi Wittgenstein, włożyć na Kommissyą obowiązek: a) iżby pretensye zastawne, ze strony br. Wittgenstein już za słuszne uznane, lub które, za wyrokami Kommisyi, powezmą moc prawną, nie doczekując się końca spraw innych, były zaspokojonemi, tak w kapitałach jak w procentach, przez wydział majątków w przeciągu jednego roku, z zachowaniem wydanych dotąd Ukazów w interesach Kommisyi Radziwiłłowskiej. Dla przyprowadzenia zaś do skutku takowego zadość-uczynienia i dla uniknienia szachownic w majątkach, które po niém pozostaną, Kommissya powinna niezwłocznie wypotrzebować od massy taką ilość dobr, jaka, podług wartości, w tabelli szacunkowéj wskazanéj, odpowiadać będzie summie ogólnéj, należnéj do zaspokojenia wspomnianych, niezaprzeczonych, wierzycieli. b) Jeżeliby niektórzy z niezaprzeczonych wierzycieli nie otrzymali tym sposobem, w rocznym zakresie, zadośćuczynienia, takim, po upływie roku, mają być płacone z dochodów, pobieranych z dóbr pod exdywizyą oddających się, procenta, zachowując w użyciu tych dochodów takie stopniowanie: 1*od*, stosownie do postanowienia Komitetu Ministrów 1828 roku, załatwiać z nich wydatki, przeznaczone na utrzymanie Kommisyi Sądowej, oddziału prawnego, Prokuratoryi, na opłatę dochodów kościelnych, na procenta od summ duchownych i edukacyjnych i na dopłacenie zawinionych jeszcze przez xięcia Dominika Radziwiłła należności służącym i rzemieślnikom. 2*re*, S summ,

jakie od powyższych wydatków pozostawać będą, płacić procenta podług pierwszeństwa długów przedewszystkiém zastawnikom, a po nich dopiéro dalszym kredytorom, mającym należności niezaprzeczone, a to dla zapobieżenia wzrastaniu procentów. III) Ze względu na obustronne skargi i dającą się postrzegać w czynnościach Kommisyi opieszałość, z liczby dzisiejszych jéj członków zachować czterech tylko, i na ten cel polecić Wojennemu Gubernatorowi Wileńskiemu, iżby on, z własnéj uwagi, przedstawił do Monarszego zatwierdzenia tych, których użyteczniejszemi być uzna; dalszych zaś uwolnić; dla uzupełnienia zaś ustanowionéj liczby członków Kommisyi, dozwolić z jednéj strony hrabi Wittgenstein, a z drugiéj wierzycielom, przedstawić po czterech kandydatów do wyboru Monarszego, przez pośrednictwo Ministra Sprawiedliwości. W ogólności zaś, w jej posiedzeniach, dla rozbioru spraw wszelkiego rodzaju, nie wyłączając i tych które już były przywołane i rospoczęte, być ma niemniej nad trzech, ani więcéj nad pięciu członków, licząc w to i Prezydenta, ponieważ komplet s trzech członków, tak według praw rossyjskich, jak i litewskich, we wszelkich sądownictwach poczytuje się za dostateczny. W takim składzie zobowiązać Kommisyą, iżby ukończyła polecone jéj sprawy w przeciągu lat trzech, po jakowym zakresie, cały czas zostawania w Kommisyi członków i urzędników kancellaryi, niebędących w służbie rządowéj, zaliczyć za służbę koronną; zaś dla przestrzegania w ogólności prawnego w czynnościach Kommisyi porządku, dodać jéj, z ramienia Ministra Sprawiedliwości, Prokurora, s pensyą równą pensyi członków Kommisyi, ograniczając wszakże obowiązek jego do samego czuwania nad prawnością ogólnych tylko administracyjnych środków Kommisyi, i zachowaniem prawem przepisanych prawideł, z zastrzeżeniem, iżby pod żadnym pozorem nie wdawał się w sprawy processowe, ostatecznemu zawyrokowaniu kommissyi zlecone. IV) Dla zapobieżenia nadal zwłoce, dającej się postrzegać w czynnościach Kommisyi Radziwiłłowskiéj, na jakową żalą się i wierzyciele, i hrabia Wittgenstein, zalecić, iżby Kommisya, w przewodzie i sądzeniu spraw, pod rozbiór jéj oddanych, przewodniczyła się prawidłami ogólnemi, przyjętemi przez sądy exdywizorskie. V) Ponieważ Ukazem 26 Sierpnia 1817 r. pozwolono Opiece Radziwiłłowskiej, w razie niesprawiedliwego wyroku Kommisyi, przynosić skargi do Tronu, Kommisyi zaś zalecono wstrzymywać skutki obżałowanych wyroków; przeto, ażeby też i takiego rodzaju sprawy mogły rychléj słuszny otrzymać koniec, zobowiązać hrabię Wittgenstein, iżby w przeciągu sześciu miesięcy, postarał się o ukończenie przez polubowne układy wszystkich interesow, w których, ze strony Opieki, na wyroki Kommisyi uczynione zostały protestacye i w których wstrzymano wykonanie wyroków; lub też, iżby przedstawił do Kommisyi Radziwiłłowskiéj formalne w tych interesach skargi, s takiém zastrzeżeniem, że, jeżeli w oznaczonym zakresie, sprawy te przez układ z hr. Wittgenstein ukończone nie będą, lub w nich skargi na wyroki Kommisyi podane nie zostaną, w takim razie hrabia Wittgenstein utraci prawo skarżenia się i wyroki w Kommisyi zapadłe staną się prawomocnemi. Gdy zaś skargi zostaną przyniesione we wskazanym terminie, Kommisya Radziwiłłowska będzie obowiązaną wnieść sprawy, których się one tyczą, do Rządz. Senatu, oznajmiwszy o tém stronom interesowanym. Tymczasem, zapobiegając ażeby s powodu tych spraw nie był zwlekanym ostateczny rozdział dóbr massy, polecić Kommisyi, iżby dopełniła rozdział takowy według całkowitej ilości pretensyj, wyrokami jéj zasądzonych, s tém tylko ograniczeniem: iż części dóbr, wydzielone za summy sporne, do czasu ostatecznego rozsądzenia spraw w Rządz. Senacie, oddane być mają w zarząd właściwych Opiek szlacheckich, jeżeli wierzyciel, któremu wydział został wyznaczony, nie złoży dostatecznéj ewikcyi; tym zaś wierzycielom, którzy takowe zaręki złożą, wydziały mają być oddane we władanie. Gdy zaś czynności Kommisyi zależą nietylko na sądzeniu spraw o aktorstwo, ulegających appellacyi, i spraw o pretensye pieniężne, jéj nieuległych, lecz nadto na ogólnych rosporządzeniach w przedmiocie jéj zatrudnień, przeto odtąd na przyszłość pozwolić wszystkim stronom, na takowe ogólne rozrządzenia Kommisyi, jedynie w takich tylko przypadkach, kiedy te będą się sprzeciwiały przepisanym jéj prawidłom, przynosić, przez Kommisyą prośb, skargi do Tronu, nie poźniej jednak jak w sześciomiesięcznym terminie, licząc ten zakres od czasu, kiedy rosporządzenia zaszły. Kommisya prośb, jeżeli uzna skargi za godne uwagi, wyjedna roskaz Monarszy o rostrząśnienie ich w Rządz. Senacie. We względzie zaś tych rosporządzeń, któreby przeciwnemi były Ukazom, w interesach Radziwiłłowskich nastałym, a zaszły przed wydaniem niniejszych prawideł, wspomniany zakres ma być liczonym od daty ogłoszenia tych ostatnich. VI) Gdy w Najwyżej zatwierdzoném postanowieniu Komitetu Ministrów z roku 1828 powiedziano: «Natychmiast po oświadczeniu przez «Opiekę exdywizyi, Kommisya Radziwiłłowska wezmie pod «swoje zawiadywanie wszystkie majątki, pod exdywizyą od«dające się, i, do czasu ukończenia onéj, za pośrednict«wem ustanowionéj przez Opiekę Prokuratoryi, oraz za «wiedzą wierzycieli, będzie pobierała z nich dochody,» przeto zalecić Kommisyi, iżby nie przestawała udzielać Komitetowi wierzycieli dokładnych wiadomości o odebranych od zastawników majątkach i o użyciu dochodów tak s tych, jak i z innych dóbr, na mocy tegoż postanowienia exdywizyi uległych i w jéj zawiadywaniu zostających. VII) Niniejszemi prawidłami, tudzież dawniej już wydanemi postanowieniami, rozwiązane zostają wszelkie dalsze przedmioty skarg, od wierzycieli przyniesionych, tak, iż osoby, mogące mieć prawne powody do skarżenia się, będą mogły, na równi z hrabią Wittgenstein, korzystać z udzielonych im środków upomnienia się o swoje prawa. VIII) Z resztą, jeśliby, pomimo to, w biegu spraw Kommisyi, zwłaszcza w sporach granicznych, wynikły jakie trudności, mogące jedynie być rozstrzygnionemi przez Najwyższą władzę, w takim razie dozwala się Kommisyi, za pośrednictwem Pierwszego Członka, podawać o tém do Tronu przełożenia przez Ministra Sprawiedliwości. IX) Urząd Wice-Prezydenta Kommisyi Radziwiłłowskiéj zostaje zniesionym, obowiązki zaś jego, jeśli tego trzeba będzie, zlecone będą starszemu po Prezydencie Członkowi. X) Wespół s przystąpieniem do rozdziału majątków, sądownictwo Kommisyi przenieść tam, gdzie znajduje się większość dóbr, na exdywizyą oddanych, jeżeli, przy wypełnieniu tego, nie zrodzi się na miejscu szczególna jaka przeszkoda.» Rządzący Senat uczynił już ze swéj strony potrzebne rosporządzenia i dał należne Ukazy o ścisłem wykonaniu wszystkich wyłożonych szczegołów niniejszéj woli Monarszej.

2) *Tegoż dnia.* (s 1 Dep.) O uznaniu Bawarskich kon-

sulów *Waltz*, *Stresow* i J. *Ettelinger*, sprawującemi obowiąski konsulów Grecyi w Petersburgu, Rydze i Odessie.

2) 23*Czerwca*. (s tegoż Dep.) Z rozwiązaniem, iż ci tylko kupcy 1 i 2 gildyi mogą być przyjmowani do służby wojskowéj s prawami wolnozaciężnych (вольно-опредѣляющихся) którzy w takowych gildyach zostawali przeszło 12 lat bez przerwy, w tym zakresie nie ulegli bankructwu i nie zawierali z wierzycielami tak nazwanego dobrowolnego układu.

4) 27 *tegoż m.* (s tegoż Dep.) O pozwoleniu szlachcie gubernii Taurryckiéj wybierania s pomiędzy siebie różnych urzędników.

5) 28 *tegoż m.* (s tegoż Dep.) O przyjmowaniu budowli murowanych w Gatczynie i Peterhofie na zarękę w umowach ze skarbem o dzierżawy i dostarczenia.

6) *tegoż dnia.* (z ógóln. zgrom. trzech pierwszych Dep.) Z ogłoszeniem prawideł przewozu i przedaży spirytusowych lakierów i politury.

— Do Petersburga przybyli: 26 z. m. z Rewla, zostający przy oddz. korpusie straży wewn. Jenerał-major *Butajew*; z Wołogdy, zostający w artyleryi Jener.-major *Bontemps* — 27*go*, z różnych gubernij Jenerał-adjutant *Szipow* 1, Wyjechał: 26*go*, do Moskwy, Jenerał-major orszaku J. C. M. *Temiraziew*.

Wiadomości zagraniczne.

Londyn 28 *Czerwca*. W izbie parów 25 b. m. na wniosek margrabiego Lansdown, odroczono wzięcie pod rozwagę spraw Indyj-Wschodnich, a przystąpiono do postanowień uchwalonych w Izbie niższej względem spraw Indyj-Zachodnich. Hrabia Richmond radził ich przyjęcie. Lord Wellington, zabrawszy po nim głos, utrzymywał, iż wynagrodzenie obiecane osadnikom nie jest wystarczającém; zresztą nic przeciw uchwałom izby niższej nie ma. Zwróciwszy tylko uwagę na trudność, jaką mieć można w przywiedzeniu ich do skutku, radził wykreślić z ostatniego postanowienia słowa: «według zasad rozsądnych i liberalnych» ściągające się do szkół mających się w osadach ustanowić, i dodane na wniosek P. Buxton. Po dość długich sporach postanowienia izby niższej, razem s poprawą lorda Wellington, przyjęto.

— W izbie deputowanych, tegoż dnia, P. Buckingham miał rozwijać projekt swój tyczący się kar cielesnych w wojsku; lecz na uwagę P. Ellice, iż od czasu ostatnich w tym przedmiocie objaśnień rząd czynnie się nim zajął, i że wygotowany już jest roskaz ograniczenia kar cielesnych w wojsku prawie do tychże samych wypadków, w jakich radzi je mowca, — P. Buckingham wniosek swój cofnął, oświadczając się zupełnie zadowolonym takowem oświadczeniem sekretarza stanu do spraw wojennych, i zastrzegając tylko sobie wznowienie wniosku swojego pod czas przyszłej sessyi, na przypadek, jeśliby rosporządzenia rządu okazały się niedostatecznemi. —W komitecie bilu o reformie kościoła w Irlandyi, Sir R. Peel radził uwolnienie od wszelkiego podatku duchownych, których dochód nie przewyższa 300 f. st., zamiast 200, jak dawniej było; poprawę tę przyjęto.

— Według *Sun* i *Globe* Król Jmć, jako głowa kościoła, napisać miał do arcybiskupa Canterbury list, z wyrażeniem nieukontentowania swojego z ostatniego zachowania się biskupów, z okoliczności wszczętych przez lorda Wellington rospraw o Portugallii, i s przełożeniem nierostropności w ich wdawaniu się do spraw świeckich, tudzież niebeśpieczeństwa na jakie tym sposobem narażają swoje prawo do zasiadania w parlamencie.

— Niedbałość urzędnika tutejszej stolicy, zwanego Recorder, omal w tych dniach nie stała się powodem stracenia jednego winowajcy, któremu Król przebaczył. Nieuwaga ta tém bardziej jest rażącą, iż raporta o winowajcach skazanych na śmierć w mieście, czytają się w radzie tajnej przez samegoż Recordera, który bywa też obecnym aż do oświadczenia przez Króla swéj woli. Przypadek tylko ocalił nieszczęśliwemu winowajcy życie: gdy jeden s pomocników szeryfa, mający bespośredni nadzór nad wykonywaniem kar, przypomniał sobie, iż słyszał jakoby mówiono o otrzymaném dlań przebaczeniu i sam się o to postarał wywiedzieć. Mieszczanie tutejsi uchwalili s tego powodu postanowienie, w którem wyrażają oburzenie swoje, uniewinniają Recordera tylko ze względu na słabość i wiek podeszły i radzą ażeby prosił o dymissyą. Jakoż, w skutek tego oświadczenia, Recorder prosił natychmiast i otrzymał uwolnienie od obowiąsku.

— 26*go* przybył do Falmouth statek parowy *Africain*, z Lizbony i Oporto, s których pierwszą opuścił 17, ostatnie zaś 21*go* b. m. Flotta Don Pedra, składająca się z okrętu linijowego *Don Pedro*, 2 fregat, 2 korwett i jednego brygu, s pięcią statkami parowemi i dwoma innymi brygami, odpłynęła z Oporto 21*go*, zostawiwszy tylko dostateczną siłę na obronę miasta. Statki parowe wiozły 3,500 wojska lądowego, i tylko przeciwne wiatry wstrzymały były odjazd tej eskadry. Okręt angielski *Leveret* śledził ją przez czas niejaki dla poznania jej zamiarów. Jenerał Solignac wsiadł był na *Africain* dla wrócenia z nim do Anglii; ale na samej rzece Douro otrzymał mocną kontuzyę od kuli z bateryj nieprzyjacielskich i został przymuszony do Oporto wrócić. Nikt nie wiedział s pewnością o przeznaczeniu flotty Don Pedra; dorozumiewają się tylko, iż skieruje się na Aveiro, blisko o 30 mil niżej Oporto, gdzie ma nadzieję pomocy w guerillasach, którzy mają się tam uzbroić w sprawie dony Maryi. Wojskiem przeznaczonem na wylądowanie dowodzi xżę Terceiry, margrabia Villaflor; towarzyszy mu też xżę Fayal, (margrabia Palmella). Całej flocie dowodzi kapitan Napier. W przypadku pomyślnego skutku tego przedsięwzięcia, ma być natychmiast ustanowiona w imieniu dony Maryi regencya, której prezydentem mianowany xżę Fayal.

— *Kronika konstytucyjna* miasta Oporto ogłasza, pod d. 21 b. m., wyrok don Pedra z d. 13 t. m. upoważniający barona Solignac do złożenia obowiąsków głównodowodzącego wojskiem. Innym wyrokiem, jenerał-major hrabia Saldanha mianowany został naczelnikiem głownego sztabu, a tem samem i dowodzcą całego wojska, pod naczelném zwierzchnictwem samego Don Pedra. Powszechnie sądzą, iż jenerał Solignac opuścił służbę s tego powodu, iż przyjęto plan działań wojennych, niezgadzający się z jego własnym; szczególniej opierał się on wszelkiemu przedsięwzięciu przeciw samej Lizbonie, które miało osłabić wojsko zostające pod jego roskazami. Zresztą, ministrowie terazniejsi bynajmniej nie myślą o

stanowczym attaku przeciw stolicy, i nowa wyprawa flotty ma tylko na celu wywiedzenie się czyliby w południowych prowincyach dona Marya nie znalazła stronników.

— Z gazety dworskiej Lizbońskiej dowiadujemy się, iż Don Miguel, wyjechawszy 12 b. m. z Coimbry, wrócił 13 t. m. do głównej kwatery czynnej armii, w Mamede da Infesta. Flotta jego znajduje się jeszcze na Tagu, składa się ona z 2*ch* okrętów linijowych o 74*ch* działach, jednej fregaty o 50*ciu*, jednej o 44*ch*, 3*ch* wielkich korwett i 2*ch* brygów. Twierdzą, iż dowodztwo jej ma być powierzoném jakiemuś anglikowi.

— Na ostatniem dorocznem posiedzeniu towarzystwa jeograficznego Londyńskiego, prezydentem jego obrany został P. G. Murray. Wielką tegoroczną nagrodę przyznano dowódzcy brygu *Thulé*, za odkrycie w latach 1831 i 32 nowych ziem pod 47 stop. długości wschodniej i 67 długości zachodniej, s których pierwsza otrzymała nazwiska Enderby, ostatnia zaś Graham.

— Według listów otrzymanych s Para, w Brazylii, od dnia 24 Kwietnia, 20 t. m. wybuchnęło tam nakoniec długo gotowane powstanie przeciw *nogom ołowianym*, (pés de chumbo, nazwisko dawane portugalczykom), gdy już od lat trzech pospólstwo wielokrotnie się kusiło o zupełne wypędzenie lub wymordowanie tych gości. Wielu zniechęconych ustawicznem niebespieczeństwem życia i zastraszonych częstemi morderstwami, przed rokiem jeszcze wyjechało stamtąd bądź do Cayenne, bądź do Europy. Bogatsi atoli, s powodu rozgałęzionych swoich handlowych stosunków, ujrzeli się przymuszonemi stawić niebespieczeństwu czoło i tylko mieli nierozwagę wdania się w rozmaite umowy zaczepne i odporne, tudzież intrygi przeciw panującym zasadom i opinijom. Doszli nawet w tym względzie do takiego stopnia, iż poczęli zapowiadać powrot samowładnej monarchii, a tem samem przewagę europejczykow nad krajowcami, jako rzecz bliską i nieuchronnie potrzebną. Sami nawet byli oni pierwszym powodem do wybuchnienia rozruchów w d. 20 Kwietnia chcąc pokusić się o dopełnienie tej kontrewolucyi, która w każdym razie mogła im przynajmniej dać poznać własne siły. Tymczasem, nietylko wywiązała się z tego rzecz daleko większa od tej, jaką miano na celu, lecz i okazało się jeszcze na jaw, iż liczba tajemnych nieprzyjacioł rządu konstytucyjnego była rzeczywiście daleko mniejszą, niżeli się spodziewano. Zamożny jeden portugalski kupiec niechciał poddać się zapadłemu nań w jednym sądzie wyrokowi. Po długich usiłowaniach skłonienia go do posłuszeństwa prawom, drogą przekonania, musiano jąć się siły i roskazano gwardyi narodowej dóm jego otoczyć. Gwardya ta składa się po większej części z ludzi kolorowych, a tem samem wrodzonych nieprzyjacioł europejczyków, i ustanowioną dopiéro została od czasu rozruchów, które przymusiły Don Pedra I do odjazdu. Z domu zamieszkałego przez rzeczonego kupca, rospoczęto na nich niespodzianie silny i morderczy ogień; a gdy do gwardyi otaczającej tę budowę poczęły się łączyć inne wojska, portugalczycy, którzy tajemnie w znacznej liczbie byli się zebrali, poczęli wzdłuż ich linii strzelać jeszcze s pięciu innych domów, położonych s tyłu i boków gwardyi. Zniesliby byli bezwątpienia gwardyą i sprawili kontrewolucyą, a tém samem kraj cały na nowo pogrążyli w morderczą wojnę, jeśliby przybyła im na pomoc partya nieukontentowanych krajowców. Ale gdy na pomocy tej zabrakło, domy ich zostały wreszcie szturmem zdobyte. Skutki tego wypadku były okropne. W ciągu pierwszego dnia nieprzebaczano żadnemu portugalczykowi, który tylko wpadł w ręce ludu, i 96 zamordowano śród najokrutniejszych, umyślnie przedłużanych męczarni. Nazajutrz poczęto wyszukiwać ich w przyległych lasach, gdzie znowu około 50 zabito. Nieoszczędzano nawet dzieci i kłóto je bagnetami. S samych krajowców, którzy za stroną portugalczyków trzymali, zamordowano około 70, chociaż ci ostatni bynajmniej się do rozruchów nie mieszali. Kilka okrętów, w chwili największego zamieszania, odpłynęło z oddziałami rozjątrzonych mulatrów, w zamiarze wyrzynania wszystkich europejczyków, którzy się wzdłuż rzeki Amazonek spotkać dadzą. Dopiero 24 Kwietnia w Para wszystko do dawnego porządku wróciło, chociaż i w tym dniu jeszcze ciągnęły się dalej mordy na wyspie Marajo. Portugalczycy, którym się udało umknąć, kryli się na obcych okrętach, nie śmiejąc nogą na brzeg stąpić. Domy wszakże anglików i francuzów ochraniano z największą troskliwością i mieszkańcy ich nie ucierpieli bynajmniej ani na osobach ani na własności.

Paryż 27 Czerwca. 24 b. m. w izbie parów słuchano raportu komissyi ustanowionej na rozbior budżetu przychodów 1834, i wszczęto rosprawy o budżecie wydatków tegoż roku. Ten ostatni przyjęto bez żadnych prawie sporów większością 119 głosów przeciw 2. — 25*go* przyjęto podobnież większością 122 głosów przeciw 2 budżet dochodów

— 26*go* sessya obu izb parlamentu została nakoniec zamkniętą przez postanowienie Królewskie, które odczytanem było w izbie deputowanych przez ministra spraw wewnętrznych hr. d'Argout, zaś w izbie parów, przez jej prezydenta.

— Jedném z ostatnich postanowień Królewskich, hr. Filipp de Rambuteau, mianowany został prefektem departamentu Sekwany, na miejsce hr. Bondy. Ten ostatni mianowany Wielkim Urzędnikiem Legii Honorowej. Baron de Schonen otrzymał krzyż komandorski tegoż orderu.

— We wszystkich dwunastu merowstwach miasta Paryża gotują prośby do izb parlamentu przeciw zamierzanej fortyfikacyi stolicy. Mieszkańcy 12*go* okręgu złożyli już nawet panu Arago protestacyą przeciwko temu, opatrzoną podpisami osób najrozmaitszych opinij.

— Nadzwyczajny goniec z Madrytu, który opuścił tę stolicę 21 b. m. o południu, przywiózł tu wiadomość, iż uroczystość złożenia publicznego nakazanej na 20*sty* Czerwca przysięgi, odbyła się bez żadnego zamieszania. Przy wyjściu s Kościoła najpowszechniejsze okrzyki: «niech żyje Król, niech żyje Królowa! niech żyje Xiężniczka!» wszędzie towarzyszyły JJ. KK. MM.

— Od niejakiego czasu emigranci polscy, bawiący w Bourges, prosili u rządu o pasporta do Bruxelli, które im nakoniec wydane zostały pod warunkiem, ażeby nie przejeżdżali przez Paryż. Kilku jednak z ich liczby naruszyło ten warunek, w skutek czego zostali uwięzieni, i już pod strażą do granic Belgijów będą przesłani.

— Baron Jakób Rothschild, głowa domu handlowego tego nazwiska, podwyższonym został na stopień urzędnika legii honorowej. Od kilku już lat miał stopień kawalera tego orderu.

— Z listu prywatnego z Bolonii, pod d. 6 b. m. dowiadujemy się, iż rząd papieski wydał nowe postanowienie względem uorganizowania we czterech swoich legacyach nowego korpusu ochotników, który zastąpić ma

wszelkie inne dotąd istniejące. Składać się on będzie ze czterech brygad, s których każdą dowodzić ma inspektor prowincyonalny, z rangą podpułkownika. Każda brygada dzielić się będzie na kilka kompanij, od 100 ludzi, a każda kompanija na oddziały od 10 ludzi. Korpus cały, zostający pod dowództwem inspektora prowincyonalnego, zależeć będzie we wszystkiem od roskazów kardynała zarządzającego legacyą, i służyć ku pomocy wojska linijowego w tych razach, jeśliby władze miejscowe wsparcia siły zbrojnej potrzebowały. Służba ochotników będzie bezpłatną; s tych inspektorowie prowincyonalni otrzymają coroczne nagrody; i wszyscy też będą mieli do nich prawo, kiedy użyci zostaną do czynnej służby przez czas dłuższy nad 24 godzin.

— *Gazette de France* ogłasza następujący list Krola Hiszpańskiego, napisany w odpowiedzi na deklaracyą Infanta don Carlos, umieszczoną w 43 N. Tygodnika.

Madryt 6 *Maja.*

Kochany Bracie,

«Nigdy nie wątpiłem o przywiązaniu twojem ku mnie i spodziewam się, iż podobnie o mojém wątpić nie będziesz; ale obok tego muszę też czuwać nad własnémi interesami i prawami, równie jak i nad dobrem córki mojej i całego Królestwa. Niechcę ja zadawać sumieniu twojemu żadnego gwałtu, ani wieść sporu o mniemane twoje prawa, s których, jak sądzisz, sam Bóg tylko wyzuć cię może, chociaż gruntują się one jedynie na ludzkich wykładach. Ale miłość braterska jaką zawsze ku tobie cho wam, każe mi uwolnić cię od nieprzyjemnych wrażeń, których doświadczyć musiałbyś w kraju, gdzie mniemanych praw twoich nikt nie uznaje. Zniewalają mnie obok tego i własne moje powinności, jako Króla, do oddalenia Infanta, którego roszczenia służyć mogą nieukontentowanym za powód do niecenia w kraju rozruchów. Gdy więc zarówno ważne polityczne pobudki i prawa Królestwa naszego, wyraźnie to nakazujące, jak i własna twoja spokojność, tyle dla mnie droga, nie dozwalają ci więcej do Hiszpanii wracać, przeto daję ci pozwolenie udania się razem z rodziną twoją do krajów papieskich. Uwiadomisz mię niezwłocznie o przyjeździe swoim, niemniej jak i o miejscu, które sobie na mieszkanie obierzesz: a jeden z moich wojennych okrętów uda się niezwłocznie do portu Lizbony, dla oczekiwania tam na twoje roskazy. Hiszpanija, we wszystkiém co się tyczy wewnętrznego jej zarządu, wolną jest od wszelkiego obcego wpływu; postąpiłbym zatém przeciw niepodległości własnej mojej korony, i naruszyłbym przyjętą od wszystkich mocarstw europejskich zasadę niewdawania się, jeślibym zakomunikował im deklaracyą twoją, jak się tego w ostatnim liście twoim domagasz.»

WIADOMOŚCI ROZMAITE.

— *Ober-Post-Amts-Zeitung*, ogłasza następujący artykuł, datowany ze Stuttgardu z d. 25 Czerwca: «Dowiadujemy się, iż zatrzymano dotąd w całem Królestwie Wirtembergskiem około 70 osób, w skutek odkrytego tu spisku, o którego planie i celach obszerne znaleziono wiadomości w papierach jednego polaka. Okazuje się teraz jasno, iż rozruchy Frankfurtskie, pokuszenia nowych zamieszań w Polsce, projekt obalenia rządu w Sardynii, spisek Neapolitański i wtargnienie polaków do Szwajcaryi, należały ogółem do jednego łańcucha rewolucyjnych planów, które ogarnąć miały większą część Europy.

— Przez reskrypt gabinetowy z d. 31 Maja b. r. dany na imię hrabi Mitrowskiego, Wielkiego Kanclerza, Cesarz Jmć Austryacki raczył nadać JWJxdzu Arcybiskupowi Lwowskiemu, Andrzejowi-Aloizemu hrabi *Skarbek-Ankwicz* s Poławic, godność Xiążęcia Arcybiskupa Pragskiego.

— P. Ecklon, znany naturalista, przybył ostatniemi czasy w 66 dni s Przylądka Dobréj Nadziei do Hamburga, z bogatym zbiorem roślin, zawierającym do 6,000 gatunków, które zebrał w ciągu lat czterech w różnych miejscach osady Przylądka, w Kafreryi i krajach pogranicznych. Nadto P. Ecklon przywiozł zbiory zoologiczne, w téj liczbie 200 skór źwierząt mieszkających w krainach położonych za granicami osady, 150 gatunków ryb, 40 płazów i 2,500 owadów, s których wiele jest dotąd nieznanych. Posiada też kilka exemplarzy ciekawych minerałów, skamieniałości, nasion rzadkich roślin afrykańskich i t. d.

Wiadomości handlowe i przemysłowe.

KURS WEXLOWY I PIENIĘŻNY.

Petersburg 30 Czerwca. / 12 Lipca.

Na Londyn	na	3 m.	pens	$10\frac{11}{16}$.
— Amsterdam . . .	—	65 d.	censów	$53\frac{1}{2}$.
— — — — . . .	—	3 m.	— —	$53\frac{3}{4}$.
— Hamburg	—	65 d.	sz. bko.	$9\frac{3}{4}$.
— ———	—	3 m.	— —	$9\frac{25}{32}$.
— Paryż	—	70 d.	cent.	$9\frac{13}{16}$.
— ——	—	3 m.	——	$113\frac{3}{4}$.
Dukat nowy.				
Rubel złoty		3 — 76 —		
—— srebrny.		3 — 60 —		

Warszawa 30 *Czerwca.* Listy zast. $90\frac{1}{8}$; Oblig. udz. 352; Ross. ass. 184.

Londyn 28 *Czerwca.* Kons. 90; Ross. $104\frac{1}{2}$.

Paryż 30 *Czerwca.* 5% renty 103 fran. 95 cent.; 3% 77 fr. 60 cent. *(G. H. P. R. G.)*

Печатать позволяется. С. Петербургъ. 3-го Іюля, 1833. *Ценсоръ П. Гаевскій.*

W DRUKARNI WOJENNEJ.